

ФЕНОМЕН ЛІДЕРСТВА ГЛОБАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Досліджено передумови та особливості формування глобальних корпорацій і дано їхнє авторське визначення. Показано еволюцію транснаціональних структур, виявлено фактори їхнього глобального лідерства. Обґрунтовано необхідність розробки методологічних засад системної оцінки впливу глобальних корпорацій на світову економічну динаміку.

Глобальний характер факторної мобільності, доступності ресурсів та інновацій, ринкової уніфікації та регуляторної гармонізації сприяє становленню глобального ринку. Його суб'єктивна ідентифікація підтверджує все більш очевидну дискредитацію держави як основного структурного елемента світової економіки, що супроводжується зростанням ролі ТНК, мегарегіональних блоків, міжнародних урядових і неурядових організацій, окремих визначних індивідів, неформальних груп [2]. Транснаціональні корпорації були і є носіями глобальних мотивацій і дій, а 300 з них на сьогодні генерують 75% світового ВВП.

Одним з прийомів, що широко застосовуються у аналізі суб'єктів глобальної економіки є порівняльна оцінка показників діяльності корпорацій і країнових макропоказників, зокрема корпоративного доходу та ВВП (табл. 1).

Процес транснаціоналізації через міжнародні злиття та поглинання безпрецедентних масштабів за стратегічною орієнтацією, диверсифікованими сферами діяльності, інтересами вищого менеджменту набуває суто глобальних рис.

На відміну від транснаціональних, глобальним корпораціям притаманна трансконтинентальна діяльність із вирішальним впливом на формування глобального попиту і пропозиції. За умов гомогенізації споживчих вимог під впливом глобальних торгових марок і брендів, насичення ринку стандартизованими товарами і послугами, внаслідок усунення торговельних бар'єрів, гармонізації законодавств, розвитку інформаційно-рекламних технологій глобальні корпорації забезпечують ринок товарами та послугами у адекватних глобальному попиту обсягах, номенклатурі та цінах.

Таблиця 1

Показники 25 глобальних корпорацій у порівнянні з ВВП окремих країн [5]

Корпорації/країни	Дохід/ВВП (млрд.дол.США)	Корпорації/країни	Дохід/ВВП (млрд.дол.США)
Норвегія	414	Verizon Communications	108
Wal-Mart Stores	408	McKesson	107
Південна Африка	364	General Motors	105
Греція	305	В'єтнам	104
Еххон Mobil	285	American International Group	103
Chevron	164	Бангладеш	100
Румунія	162	Cardinal Heath	100
General Electric	157	CVS Caremark	99
Перу	154	Wells Fargo	99
Bank of America Corp.	150	International Business Machines	96
ConocoPhilips	140	UnitedHealth Group	87
Україна	138	Ірак	82
AT&T	123	Procter & Gamble	80
Ford Motor	118	Kroger	77
J.P. Morgan Chase & Co.	116	AmerisourceBergen	72
Hewlett-Packard	115	Costco Wholesale	71
Berkshire Hathaway	112	Люксембург	55
Citigroup	109		

Олена Тітова,
аспірант кафедри
міжнародного
менеджменту
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет імені
Вадима Гетьмана»

Домінуючи на ринках товарів, послуг, капіталів, технологій, управлінських інновацій глобальні корпорації стають реально найвпливовішими суб'єктами світової економіки, і одночасно - найдинамічнішими її структурними елементами. За мобільністю, здатністю адекватного реагування на зміни у зовнішньому конкурентному середовищі, інноваційною спрямованістю вони вочевидь переважають за бюрократизовані не тільки національні, але й міжнародні організації та регіональні наддержавні утворення.

Діяльність глобальних корпорацій визначає і філософію глобального менеджменту, якому стають притаманними риси лідерської експансії, креативності, координаційного стилю управління із дебіюрократизацією організаційних структур тощо [3].

В прогресуючому постіндустріальному сегменті економіки лідерські амбіції глобальних корпорацій у поєднанні з динамічною квазіекономічною культурою генерують новітні якісні структурно-організаційні транснаціональні зрушення у напрямку метакорпоратизації [1]. Метакорпорації у глобальному конкурентному середовищі здійснюють не тільки загальні функції з виробництва товарів та надання послуг і специфічні функції великого бізнесу стосовно оптимального комбінування мобільних факторів виробництва, але й латентні функції реальної економічної влади в країні та представництво у глобальній економіці. При цьому конкурентоспроможність мета корпорацій та їхнє глобальне лідерство реалізується за умов входження до їхнього складу провідних банків, промислових компаній, інших великих структур. Тому найбільш поширеними прообразами метакорпорацій є картелі, синдикати, трести, консорціуми, концерни, союзи і господарські асоціації, пули, холдинги, стратегічні альянси, ФПГ, транснаціональні компанії з дивізіональною структурою. В новітній бізнес-практиці утворюються кругові, горизонтальні, оболонкові корпорації, квазіхолдинги, віртуальні корпорації, мережеві корпоративні структури, які адекватно до глобальних умов інтегрують зв'язки елементів внутрішньо-

го і зовнішнього конкурентного середовища.

На нашу думку, мова на сьогодні вже не йде про традиційне суперництво між суб'єктами глобальної економіки чи корпоративне лідерство. Зароджується феномен корпоративної глобалізації, коли внаслідок розвитку транснаціональних інтеграційних взаємозв'язків формується відносно мало чисельна група корпорацій - світових лідерів, що справляють непропорційно вагомий вплив на глобальну економіку. Так, за оцінками дослідників Швейцарського федерального інституту технологій 147 корпорацій контролюють майже 40% всіх активів ТНК. При цьому, більша їхня частина - фінансові інститути (Barclays, JP Morgan Chase, Goldman Sachs, Merrill Suisse та ін.). Робиться безпрецедентний висновок - ядро з менше 1% компаній фактично являє собою глобальну економічну суперструктуру, що контролює майже половину світової економіки [4].

У більш широкому контексті формується фундаментально нова тенденція світового розвитку, коли персоніфікована «приватна» влада регулює не тільки транснаціональну економічну діяльність, але й всі інші сфери. Приватні агенції, що займаються оцінкою платіжоспроможності, аудитом, консалтингом з використанням ресурсу глобальних телекомунікаційних мереж в змозі нав'язати власну політику урядам.

Потребуються подальшого удосконалення методології і методик кількісної оцінки диспозиції суб'єктів глобальної економіки, що дозволить поглибити її якісний аналіз. У цьому напрямі плідно працюють експерти ЮНКТАД, Всесвітнього економічного форуму, окремі науковці та творчі колективи фахівців у галузі глобалістики. При цьому важливо уникнути теоретичних стереотипів у процесі оновлення методології економічних досліджень. З одного боку, очевидно є надконцентрація бізнесу із становленням глобальних корпорацій, олігополій і монополій мережевого типу, а, з другого - генеруються нові пріоритети розвитку - інтелектуалізація із здатністю до постійних інновацій, соціалізація із можливостями самореалізації, екологізація

виробництва і середовища життєдіяльності, реалізувати які на сьогодні не здатні навіть корпорації - глобальні лідери без консолідації з іншими суб'єктами глобальної економіки. Навіть звужене до проблеми суб'єктної ідентифікації дослідження економічної глобалізації потребує певних абстрагувань та обмежень, селективних підходів до літературно-фактологічних джерел, зосереджених переважно у мережі Інтернету.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Лук'яненко Д.Г.* Імперативи глобального корпоративного менеджменту / Д.Г.Лук'яненко // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). - К., 2011. - №1. - С.44-47.

2. *Лук'яненко Д.Г.* Стратегії глобального управління / Д.Г. Лук'яненко, Т.В. Кальченко // Міжнародна економічна політика. - №8-9, 2008. - С. 5-42.

3. *Лук'яненко О.Д., Тітова О.С.* Знаннєвий компонент глобального корпоративного менеджменту/ О.Д.Лук'яненко, О.С.Тітова // Формування ринкової економіки: спец.випуск Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи: у 2-х ч. Ч.2. - К.: КНЕУ, 2011. - С. 536-539.

4. *Vitali S, Glattfelder J.B, Battiston S.* The Network of Global Corporate Control / S. Vitali, J.BGlattfelder, S.Battiston // PLoS ONE 6(10). - September 2011. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: /journal.pone.0025995

5. Fortune Magazine, May 2010 & World Bank, 2010.

РІПНУ